

Gemyttlig jubileumsfeiring, med minister for utvikling og menneskerettigheter Hilde Frafjord Johnson (t.v.), Sigrun Møgedal og DiS-styrets formann, Ragnhild Strøm Torjuul.

Misjons-Norge.
U-hjelps-Norge.
Hva har vi i ryggsekkene våre,
når vi «rykker ut for å
redde verden»?

Av Asle Finnseth (tekst og foto)

Spørsmålet ble åpnet, pakket ut og møtt med en del ulike svar, da Diakonhjemmets internasjonale Senter feiret sitt tiårsjubileum i november med tema «Den norske ryggsekken møter verden».

Fersk statsråd for utvikling og menneskerettigheter, Hilde Frafjord Johnson (34), som er på fornavn med mange i DiS-staben, var blant gjestene under markeringen. Den rommet rot-norske folketoner i luftig flukt under atriumstaket ved Henning Sommerro og John Pål Inderberg, samt brede bløtkaker og et knippe taler og hilsener. Fra Johannesburg, fra miljø- og bistandskolleger i Storgata og fra ulike kanter av Diakonhjemmet.

– Bare når vi er bevisst at vi har ryggsekken full av egen, kulturell bagasje, kan vi også møte andre i ydmykhet, sa statsråd Johnson, som mente at norsk utviklingsbistand, på sin måte, har vært like forkynnende som norsk misjon.

– Den har forkynt effektivitet, rasjonalitet, bedre teknologi, og ryddet veien for Coca Cola og Michael Jackson, men i stor grad gått klar av anklagene om kulturimperialisme, sa Johnson, som er antropolog av fag. (Se utdrag av statsrådens tale).

Også en annen statsråd, utdanningsminister Sibusisu Bengu i Sør-Afrika, hadde sendt utfordringer pr. faks til jubileet og det nyrike

Ti år, med bistan

Norge: Utfordringen til å begi seg inn i spørsmålene om hva som er de grunnleggende årsakene til fremmedgjøring, fattigdom og maktulikhet.

Direktør Sigrun Møgedal ved DiS vektla også de voksende kløftene i verden, i sin innledning under jubileet. – Verden deles, tydeligere og tydeligere, i vinnere og tapere. Ny teknologi, nye medier, gir nye måter å vinne på. Men på forunderlig vis er det de samme som vinner, hele tiden. Diakonhjemmets internasjonale Senter er født, midt i en påtrengende opplevelse av avmakt overfor disse kreftene, og har gått inn i en umulig oppgave: å bidra til å koble kirke og samfunn i et forsøk på å besvare ropene fra mennesker og grupper som er rammet.

Hun påpekte at vår virkelighet globaliseres; at skjebnefellesskapet med mennesker langt unna blir stadig mer iøynefallende. – I denne oppdagelsen av vår felles sårbarhet ligger globaliseringens mulighet, sa Møgedal.

«VÅG Å LETE FREM ÅRSÅKENE»

Dr. Sibusisu Bengu, i dag utdanningsminister i Sør-Afrika, har lenge vært en nøkkelspiller i nettverket DiS er en del av. Her er utdrag av utfordringen som fulgte hans varme takk – formidlet pr. fax – til Diakonhjemmets internasjonale Senter i anledning 10-årsjubileet:

«I dag, fra Sør-Afrika, hilser jeg dere fra en sterk posisjon i et stort land. Norge er blant de rikeste landene i verden. Men Norge er ikke bare et land som gir en betydelig andel av sine rikdommer til utviklingslandene. Det er også et land som tar ut mer enn sin rettmessige andel av verdens felles forråd av ressurser. Det har ikke alltid vært slik. Jeg håper at Norge i dag er rikt nok, og sterkt nok, til å våge seg inn i spørsmålene knyttet til de grunnleggende årsakene bak fattigdom, fremmedgjøring og maktubalanse, og at landet har styrke nok til å trekke konsekvensene av denne innsikt.»

Kulturcrash!

Har norsk bistand vært like forkynnende som misjonen?
Vi gjengir her utdrag av statsråd
Hilde Frafjord Johnsons
foredrag under DiS-jubileet
20. november.

Når vi nordmenn skal ut i verden og møte andre er det viktig å være klar over at vi faktisk har ryggsekken på – og at den er full av kulturell bagasje. Bare når vi er oss det bevisst kan vi også møte andre med ydmykhet.

Her er det ikke tvil om at det har vært feilet mye opp igjennom årene. Mens misjonen har vært anklaget for kulturimperialisme, i en del tilfeller også berettiget, har man imidlertid unnlatt å peke på at bistanden har vært like forkynnende. Den har «forkynt» utvikling, effektivitet, rasjonalitet, bedre veier, bedre maskiner, bedre teknologi – og ryddet vei både for Coca Cola og Michael Jackson.

Som en faglig og til dels politisk protest mot dette, har antropologene valgt kulturrelativismen som ståsted. For å si det på godt norsk: «Alt er like kult». Det farlige med denne tradisjonen er at man forsøker å viske ut sitt eget, og den kulturtradisjon en faktisk står i. Men: Et kultur møte kan faktisk aldri finne sted dersom det ikke finnes en annen å møte. En med ryggsekk. Ellers forsvinner også dynamikken, den fruktbare friksjonen. Møtet.

Men så har nok alle førstereisantropologer som i sin imperialismeopposisjon trodde de var kvitt sin bagasje oppdaget at de nok

hadde ryggsekken på likevel. De hadde bare ikke kikket tilstrekkelig bakover og kjent etter. Det måtte en kulturkollisjon til – før den oppdagelsen ble gjort!

Kultur møtet er nettopp det: Et møte mellom to med ulikt ståsted, normer og verdier. En kan heller ikke forstå andre uten å ha noe å speile egen kultur i og sammenlikne med, nemlig ens eget. Det er vår egen kultur som danner referansebakgrunnen. Da trenger en også kunnskap om, og trygghet i, egen kultur. Denne erkjennelsen har tatt over for mye av alt-er-like-kult-tradisjonen de siste årene. Derfor trenger vi også ryggsekken. Vi trenger den, nettopp for å forstå andre.

* * *

Dreier alt dette seg rett og slett om kulturimperialisme – om eksport av norske verdier eller norske ryggsekker? Enten det dreier seg om utviklingshjelp eller menneskerettigheter? Nei – jeg mener faktisk ikke det. Norge har stått i en solidarisk tradisjon, i en tradisjon der utvikling og menneskerettigheter har fått høy prioritet. Vi har ofte vært en pådriver og spydspiss på dette området. Dét innholdet i ryggsekken skal vi faktisk vedkjenne oss, og forsterke. Det er også intensjonen bak den nye statsrådsposten. Regjeringen ønsker en sterkere dreining fra en interesseorientert utenrikspolitikk til en verdiorientert utenrikspolitikk. Og da er det ikke norske verider vi tar med oss i ryggsekken – men universelle verdier, om hvert enkelt menneskes fundamentale verdi.

* * *

Når det står om livet for mennesker, om menneskeverdet, blir det også mindre interessant å diskutere kulturimperialisme. Da er det handling som betyr noe – med ydmyk respekt for den kulturen en møter.

I den kampen har også dere stått, på Diakonhjemmets internasjonale Senter. Dere har stilt dere til tjeneste for utviklingsapparatet – i 10 år. I Utenriksdepartementet og NORAD har vi hatt god bruk for dere. Dere har levert produkter innenfor en rekke fagområder, av høy kvalitet.

Mitt inntrykk er at ryggsekken deres er full av kompetanse, i stand til å møte nye utfordringer i arbeidet for dem som trenger oss aller mest.

sekken

Meget norskt og meget globalt:
Henning Sommerro i fint trekkspill
med saksofonisten John Pål Inderberg.

